

сключени отъ българитѣ: съ венецианитѣ презъ 1352 г. и този съ генуезцитѣ презъ 1387 г., сж имали предъ видъ редовния износъ на български стоки презъ варненското пристанище. Сигурно е, че това е продължило и презъ 15 и 16 в., защото никакви данни нѣма за издигане на друго българско пристанище презъ ранната епоха на турското господство. Но за да не се използва винаги варненското пристанище отъ дубровчанитѣ за износа на кожи отъ България, трѣбва да сж действували други причини. Като първа причина е повлияло обстоятелството, че въ Варна е нѣмало дубровнишка колония, — сжществували само 1—2 дубровнишки кжщи, които не могли да обслужватъ всички дубровнишки експортьори отъ разнитѣ градове въ вжтрешността на полуострова. Сигурно е и това, че дубровчанитѣ въ Варна сж срещали голѣмата конкуренция на многобройнитѣ грѣцки и турски търговци, които имали въ свои ржце цѣлата крайбрѣжна търговия въ областъта на Черното море. Още една безсѣмнено важна причина за игнорирането на варненското пристанище и използване това на Родосто е, че дубровнишкитѣ кораби по рѣдко отивали до самото пристанище Варна. Обикновено рейсоветѣ имъ сж завършвали до Родосто и Цариградъ. Въ дубровнишкия архивъ сж запазени нотариални договори, въ които изрично е било уговаряно между търговци и собственици на кораби, щото последнитѣ поне единъ пжтъ презъ лѣтото да отиватъ отъ Дубровникъ до Варна за товарене кожи¹⁾. Намираме даже специални спедиционни договори, въ които е било уговорено, че стокитѣ (кожитѣ) отъ българскитѣ земи могатъ да се товарятъ или въ Родосто, или въ Варна, т. е. съобразно съ това, кжде ще бждатъ складирани²⁾. А че дубровчанитѣ предпочитали да ги изпращатъ често за Родосто, това се дължи и на обстоятелството, че въ последния градъ е имало голѣма дубровнишка колония. Нѣщо повече, отъ 1595 г. е запазено едно завещание, въ което се говори за съдружнически връзки между София и Родосто³⁾. Презъ сжщото това време самъ Бенедето Рести, най-значителния експортьоръ на стоки отъ България за Дубровникъ и Анкона, се е ползвалъ отъ пристанището на Родосто, кждето той самъ е отивалъ често и съ чиито търговци билъ въ постоянни търговски връзки⁴⁾.

По тѣзи съображения провадийскитѣ стоки твърде често сж били изпращани по сухо до Родосто, гдето много по-често се намирало корабъ, отиващъ за Дубровникъ и Анкона, отколкото въ Варна. Запазени сж данни, по които се сжди, че въ продължение на половинъ вѣкъ това пристанище е било използвано все още за изнасяне на стоки, идящи отъ Провадия, Шуменъ и други градове отъ вжтрешността на полуострова. Вѣроятно е нѣкои отъ сжщитѣ киридзии, които сж докарвали кожитѣ въ Провадия отъ околията, сж се отправяли по-нататъкъ презъ Стара-Планина, Айтосъ и Одринъ за Родосто.

¹⁾ Div not. т. 116 f. 188V^o (Die 25 Febr. 1559).

²⁾ „Et primus promisse et ex nunc promissit dictus Ioannes Prazzati q. si dictus eius galeonis liber erit et expeditus, navigabit et navigaturus est a Varnum seu Rodostum versus in electione accomissi praedicti ser Stephani . . .“ Div. canc. т. 144 f. 229. Подобни договори сж сключени и по-късно ср. Div. canc. т. 146 f. 37V^o, 105V^o; Sic. e nol. 1598 f. 105V^o сл.

³⁾ Test. т. 49 f. 249V^o.

⁴⁾ Resti, fol. 120.